

KÁRPÁTOK ALAPÍTVÁNY-MAGYARORSZÁG

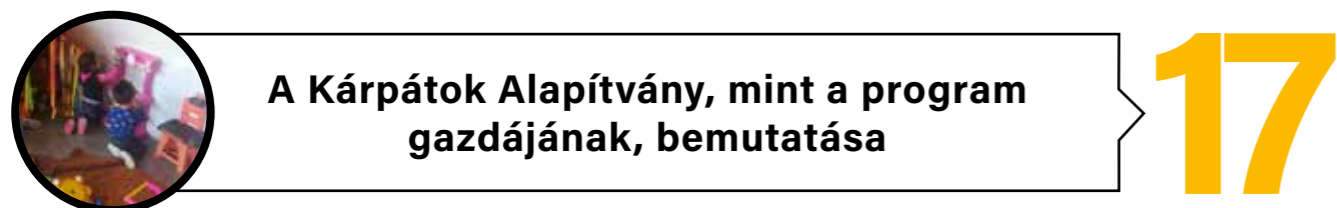
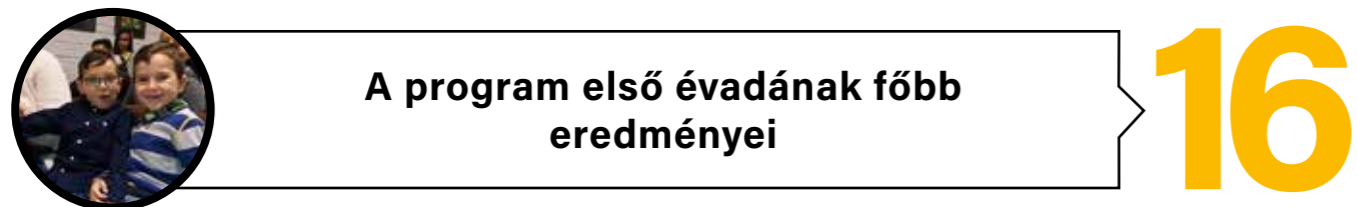
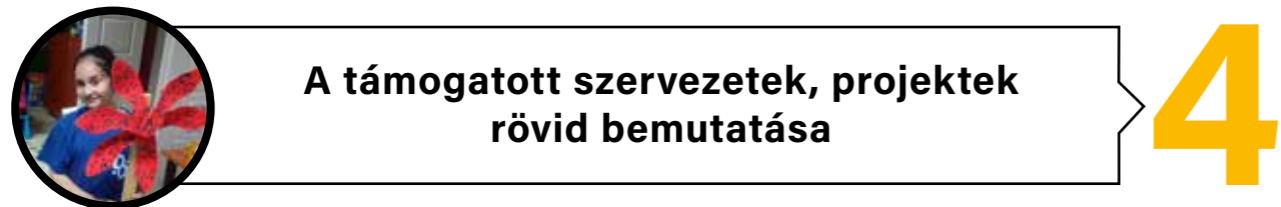
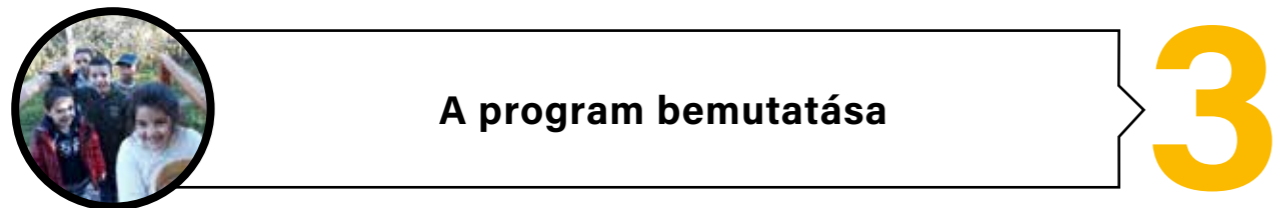
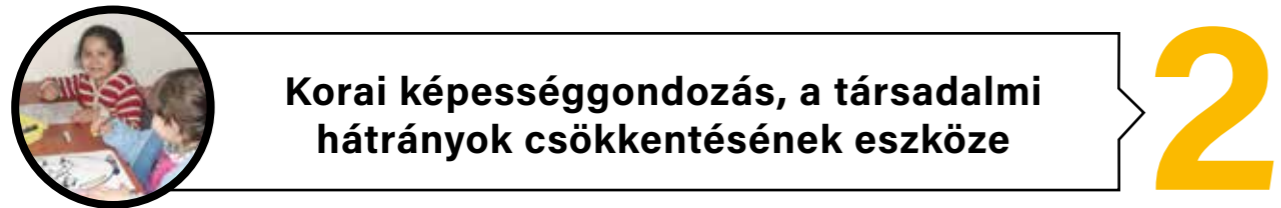
„ROMA GYEREKEK KORAI KÉPESSÉGGONDOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES HELYI KAPACITÁSOK FEJLESZTÉSE”

CÍMŰ PROGRAM JÓ GYAKORLATAINAK BEMUTATÁSA

2019

Tartalom

Előszó

A Kárpátok Alapítvány megalakulása óta kiemelt figyelmet fordít a hátrányos helyzetű, kirekesztett, elsősorban roma közösségek fejlesztésére, társadalmi integrációjuk támogatására.

A kezdetektől fogva valósítunk meg olyan programokat, amelyek keretében pénzügyi és szakmai támogatást nyújtunk roma vagy romákat segítő civil szervezetek részére helyi fejlesztési kezdeményezéseik sikeres megvalósításához. Számos képzéssel, rendszeres találkozók, tanulmányutakkal igyekszünk az érintett civil szereplők kapacitásainak fejlesztését, bővítését elősegíteni annak érdekében, hogy minél nagyobb hatással végezhessek munkájukat.

E kiadvánnyal olyan jó gyakorlatokat, projekteket és az azokat megvalósító civil szervezeteket szeretnénk bemutatni, amelyek az északkelet-magyarországi térségben marginalizált helyzetű roma közösségekben végeznek fejlesztő munkát korai képességgondozás területén.

A kiadványban szereplő civil szervezetek többségével Alapítványunk több éve vagy évtizede működik együtt, munkájukat elismerjük, tevékenységeiket pedig igyekszünk rendelkezésre álló eszközeinkkel támogatni.

Az itt bemutatott program célja többek között az, hogy segítsük az érintett civil szervezetek szakmai eszköztárának bővítését, fejlesztését a korai képességgondozás területén, annak érdekében, hogy minél korábbi életévekben kezdhessek meg a fejlesztő munkát a hátrányos helyzetű roma közösségekben, családokban.

Bata Boglárka

igazgató
Kárpátok Alapítvány

Korai képességgondozás

- a társadalmi hátrányok csökkentésének eszköze

A születéstől nyolcéves korig tartó időszak rendkívül meghatározó a gyermekek teljes és egészséges értelmi, érzelmi és lelki fejlődése szempontjából. Felnőttkori boldogulásunkhoz, sikerességünkhöz nélkülözhetetlenek az erős kognitív képességek és szociális készségek. Ré-

góta ismert és bizonyított tény, hogy a korai életévben átélt élmények, ingerek, tanulás, különösen a hátrányos helyzetű gyerekek esetében, kiemelt fontossággal bírnak a gyermek fejlődésére és a későbbi életszakaszokban szinte pótolhatatlanok. Rendkívül fontos tehát, hogy ezekben a korai életévben milyen körülmények között nő fel egy gyermek, milyen élményekkel, ingerekkel gazdagodik, hiszen nagymértékben ezen múlik, hogy milyen lesznek jövőbeli életesélyei, társadalmi mobilitási lehetőségei. Azok a szegénységben, mélyszegénységben élő gyermekek, akik többnyire a nélkülözés és szegényes körülmények miatt kora gyermekkorukban nem sajátítanak el erős képességeket és készségeket, nagyobb valószínűséggel találhatják magukat egy életre az alacsony iskolázottság és bizonytalan foglalkoztatottság, a szegénység újratermelődésének csapdájában.

A korai életévben történő beavatkozások a leghatékonyabbak. Ekkor lehet a leginkább csökkenteni, ledolgozni azokat a hátrányokat, amelyek nem fogyatékosokból vagy egészségügyi problémákból, hanem a rossz körülményekből, a kedvezőtlen élethelyzetekből, a szegénységből, nélkülözésből adódnak. Szomor Éva és László Noémi (2014) – amerikai vizsgálatokra hivatkozva – hangsúlyozzák, hogy ingerszegény környezetben a kisgyerekek agya lemarad a fejlődésben. Gallai Mária (2009) szerint „a neurológiai kutatások fontos felismerése, hogy a genetikai hatások mellett a környezet ingergazdagsága, valamint a gyerekek és a számukra fontos felnőttek között kialakult gazdag érzelmi kapcsolat is meghatározó jelentőségű az agy fejlődése szempontjából. Mindezek együttesen hatnak az agyban zajló folyamatokra és ezen keresztül az értelmi fejlődésre” (GALLAI 2009: 45).

A gyerekek otthoni környezete szorosan összefügg a szocio-ökonómiai háttérrel, a család jövedelmi helyzetével, lakáskörülményeivel, a szülők iskolai végzettségével,

munkaerő-piaci pozíciójával, a család társadalmi státuszával. Mindezek alapjaiban határozzák meg az otthoni gondozói környezetet, amely szoros kapcsolatban áll a gyermekek fejlődésével, fejlődésük minőségével.

Szomor Éva gyógyepedagógus, a téma szakértője szerint a korai képességgondozásra, erre a külső segítségre, ott van a legnagyobb szükség, ahol a gyerekek, a családok szegénységben, nélkülözésben élnek, ahol hiányoznak azok a körülmények és feltételek – lakás, élelem, ruházat, egészséges környezet –, amelyek a készségek és képességek megfelelő kibontakoztatását biztosítják, és amelyek egyébként a középosztálybeli családoknál szinte többnyire magától értetődően rendelkezésre állnak. A mélyszegénységben élő családoknál, a generációs szegénység és kulturális tőke hiány miatt, sok esetben a családi példák, minták is hiányoznak, amelyekből a szülők meríthetnének gyermekeik nevelése során (SZOMOR 2012).

A gyermekek korai képességgondozása a hátrányos helyzetből, a szegénységből, a szülők alacsony iskolai végzettségéből eredő lemaradásokat és hiányokat igyekszik ellensúlyozni azzal, hogy komplex szemlélettel és szolgáltatásokkal megteremti a megfelelő fejlődéshez, a képességek és készségek kibontakoztatásához és gondozásához szükséges feltételeket, körülményeket a gyerekek és szüleik számára.

Azoknak a programoknak, amelyek a korai képességgondozást tűzik zászlójukra, nem csupán a gyerekeket kell megcélózniuk, hiszen sok esetben a családok egésze szorul rá a gyerekkorban kihagyott lehetőségek pótlására, hátrányok leküzdésére. Ezért rendkívül fontos a gyermekekkel és családokkal kapcsolatban álló oktatási, szociális, egészségügyi és egyéb szakemberek, intézmények és szolgáltatások elérhetőségének és minőségének javítása is. Elengedhetetlen annak ösztönzése, hogy az érintettek (gyermekek, családok, szakemberek) között együttműködés alakuljon ki, amelyhez szükség van a partneri viszonyra, a megfelelő kommunikációra, egymás megértésére és elfogadására.

A program bemutatása

Magyarországon – az Eurostat 2016-os adatai szerint – a korai képességgondozás elsődleges célcsoportja, a 0-5 éves gyerekek körében 17,5 százalék a jövedelmi szegénység aránya. Ötödük (19,7%) él súlyos anyagi deprivációban¹, vagyis megfelelő fejlődésükhöz, képességeik kibontakoztatásához elégtelen körülmények közt. (Az Európai Unió átlaga ennek kevesebb, mint fele, 7,2 százalék). A korcsoport közel harmada (31%) él szegénységben vagy kirekesztettségben, amely mutató az alacsony jövedelem és a depriváció mellett a szülők kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetét is jelzi²; ez összesen 182 ezer gyermeket jelent.

Programunk a marginalizált helyzetű északkelet-magyarországi térségben valósul meg, ahol évente 12 mélyszegénységben élő, roma közösségeket támogató, fejlesztő helyi civil szervezetet részesítünk közel 3,1 millió forintos vissza nem térítendő támogatásban annak érdekében, hogy komplex szolgáltatásokat nyújtsanak, programokat bonyolítsanak le korai képességgondozás terén, valamint fejlesszék, bővítsék tudásukat, eszköztárukat e területen.

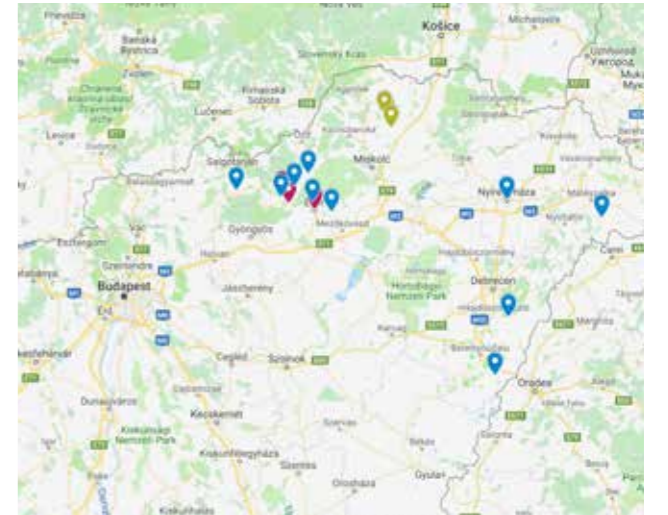
A támogatott szervezetek 16 településen valósítják meg programjaikat Heves, Borsod-Abaúj Zemplén, Hajdú-Bihar, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben.

A program elsődleges célcsoportja a 0-8 év, valamint kiemelten a 0-5 év közötti hátrányos helyzetű, és kiváltképp roma gyermekek. De tágabb értelemben a megcélzott gyermekek, családjaik, illetve az egész közösség a program kedvezményezettjei.

Közel 400-500 nehéz körülmények között élő, hátrányos helyzetű településen vagy településrészen élő 8 év alatti kisgyermek korai képességgondozásához járul hozzá programunk évente.

A 12 támogatott projekt keretében olyan rendszeres készségfejlesztő programokat, kirándulásokat, táborokat szerveznek a gyerekeknek, amelyek számukra egyáltalán nem, vagy alig érhetőek el ezekben a vidéki térségekben.

A szülők, a család bevonása is fontos eleme a programnak: több településen szülői klubok alakultak, és a szülők gyermekgondozással és neveléssel kapcsolatos információkhoz és szolgáltatásokhoz jutnak a programok által.

A megvalósítók komoly erőfeszítéseket tesznek azért is, hogy csökkentsék a romákkal szemben fennálló kirekesztő sztereotípiákat. A program keretében a támogatott szervezetek munkatársai, önkéntesei szakmai képzéseken és külföldi tanulmányúton vehetnek részt.

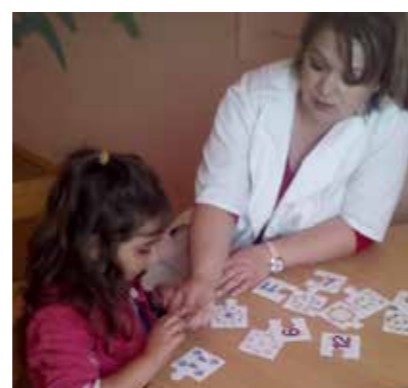
A program hosszú távú célja, hogy hozzájáruljon a mélyszegénységben élő, hátrányos helyzetű gyermekek, illetve a kirekesztett roma közösségek társadalmi integrációjához.

¹ A mutató része az EU2020 Stratégia indikátorrendszerének. Az EUROSTAT – módszertan szerint azokat tekintjük súlyos anyagi deprivációban élőknek, akik esetében az alábbi kilenc tételből legalább négy fennáll: 1. hiteltörlesztéssel vagy lakással kapcsolatos fizetési hátralékuk van; 2. a lakás megfelelő fűtésének hiánya; 3. váratlan kiadások fedezetének hiánya; 4. két naponta hús, hal, vagy azzal egyenértékű tápanyag fogyasztásának hiánya; 5. évi egyhetes, nem otthon töltött üdülés hiánya; 6. anyagi okból nem rendelkezik személygépkocsival; 7. anyagi okból nem rendelkezik mosógéppel; 8. anyagi okból nem rendelkezik színes televízióval; 9. anyagi okból nem rendelkezik telefonnal. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

² A mutató része az EU2020 Stratégia indikátorrendszerének. Azon személyek aránya a teljes népességben, akik vagy a relatív jövedelmi szegénység vagy a súlyos anyagi depriváció vagy a nagyon alacsony munkaintenzitás közül egyben vagy többen érintettek. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Vazdune Cherhaja Emelkedő Csillagok Roma Nők Egyesülete Nagyecsed i Jázmin Játéktár

A szervezet Nagyecsedben, az Észak-Alföldi régió egyik legperiférikusabb helyzetű városában működik, ahol a lakosság nagyjából egyharmada roma.

Az Egyesület célja a hátrányos helyzetű romák integrációjának elősegítése, szociális, kulturális, oktatási tevékenységgel, egészséges életmódra neveléssel, szórakoztatással, tehetséggondozással, természet- és környezetvédelmi, gyermek és ifjúsági programok, valamint foglalkoztatást elősegítő programok szervezésével, megvalósításával.

A településen élő hátrányos helyzetű gyermekek korai fejlődését, iskolai sikerességét negatívan befolyásoló tényezők, szociokulturális hátrányok halmozódnak.

Programjukkal a hátrányos helyzetű 0-8 éves, elsősorban roma gyermekek korai képességgondozását segítik, fejlesztik a szülői kompetenciákat, valamint elősegítik a családok inklúzióját. Ennek érdekében úgynevezett Játéktárat működtetnek, ahol

gyermekfoglalkozásokat tartanak, a játékok szabadon kikölcsönözhetőek, így otthon is tudják használni azokat a családok. Az édesanyák számára Meséd foglalkozásokat szerveznek, ahol az anyukák heti rendszerességgel találkoznak, közösen elolvasnak egy történetet és megbeszélnek annak tanulságait. Az édesanyák feladata, hogy esténként felolvassák a könyvet a gyermekeiknek. A későbbiekben az anyukák saját történeteket is írnak. A résztvevő édesanyák egyéni kompetenciafejlesztése mellett szülői szerepükben megerősödnek, valamint a közös tevékenységek révén erősödik a szülő-gyermek kapcsolat is, mely elősegíti a gyermekek korai fejlődését. A családi napok a szabadidő tartalmas eltöltése mellett elősegítik a közösségfejlesztést és a hátrányos helyzetű családok inklúzióját is.

Igazgyöngy Alapítvány

Három az egyben: baba-mama, logopédia, tanoda – három program megvalósítása Toldon

Az 1999-ben létrejött alapítvány célja a tehetséggondozás, különös tekintettel a roma, hátrányos helyzetű gyerekekre, de az oktatás mellett esélyteremtő, terepi munkát is végeznek.

Komplex programjuk három pilléren nyugszik: oktatás, családgondozás és közösségfejlesztés, valamint az intézmények közötti együttműködés. Az oktatás körébe tartozik a művészeti iskola, a Toldi Tanoda, az ösztöndíj programjuk, az iskolaszertámogatások, a Baba-mama klub, és a felnőttképzések. A második pillérhez tartozik a krízishelyzetek kezelése (pl. élelmiszer adomány, gyerekgyógyszer-program), a munkahelyteremtés, a közösségfejlesztő programok és az önfenntartási képességek fejlesztése (pl. biobrikett program, Szuno projekt). Emellett fontosnak tartják a Társadalmi Kerekasztalt, ahol a megbeszélésekbe a roma közösséget is bevonják. Ennek a modellfejlesztésnek fő helyszíne Told, egy körülbelül 300 fős zsákfalú, de különböző elemeit már 16 településen alkalmazzák.

Projektjüket a Toldi Tanodában végzik, ahová közel 35 halmozottan hátrányos helyzetű, szinte kizárólag roma származású gyermek jár szabadidős és fejlesztő foglalkozásokra. A szülők alacsony iskolai végzettsége, a lakhatási körülmények, bizonyos óvodai szolgáltatások hiánya miatt a gyerekek nagy lemaradással érkeznek az iskolába. Egy olyan program-sorozatot (Baba-mama klub, iskola-előkészítő foglalkozás, logopédiai program) hoztak létre, amelyben a 0-8 éves korosztály számára változatos fejlesztő foglalkozásokat kínálnak. A Baba-mama klubban a fiatal anyukák hasznos gyakorlati tudást szerezhhetnek gyermeknevelési és életvezetési kérdésekben. Közösen főznek, közben játékokat, meséket, mondókákat tanulnak, sajátítanak el a gyerekekkel. Az iskolai előkészítő foglalkozásokon személyre szabottan fejlesztik a gyerekeket szemléltetőeszközök segítségével. A logopédiai foglalkozásokon egyéni foglalkoznak a gyerekekkel logopédus szakember koordinálásával.

A hármas program célja a szülői kompetenciák bővítése, és a gyerekek képességfejlesztése, amely segíti az iskolába lépést, hosszú távon pedig az iskolai pályafutást, a továbbtanulást, munkavállalást, és a felnőtt életet.

Abakusz Műhely Egyesület Cháchi Ody (Tiszta szívvel)

A szervezet fő tevékenysége a gyermekszínház, a dramatikus nevelés, a gyerekek és fiatalok képesség-, készség, és személyiségfejlesztése a művészet eszközeivel 5 évesektől egészen a 26 éves korosztályal bezárólag.

Csoportjaikban számos hátrányos helyzetű, viselkedési, magatartási, tanulási problémákkal küzdő, beilleszkedési zavarral terhelt, perifériára szorult fiatal van. Munkájuk során olyan közösségeket hoznak létre, melyben mind a problémákkal küzdő, mind a harmonikus családi háttérrel rendelkező gyerek is megtalálja a helyét, ki tudja bontakoztatni a benne szunnyadó kreativitást, tehetséget. Nem csak színjátszással, mozgáskultúrával, énekórával, beszédtechnikával, de egyéb művészetekkel, a környezetük megismerésével, természetvédelemmel, drogprevencióval, önismerettel, életmódtanácsokkal, stresszoldással, továbbtanulás kiválasztásával, kirándulások szervezésével, szociális készségek elsajátításával is foglalkoznak.

Projektjük helyszíne a Hosszúpályi Roma Nemzetiségi Óvoda. Az idejártó gyerekek szociális és szocio-kulturális helyzete is indokoltá teszi a minél komplexebb fejlesztést, tehetséggondozást. A projekt rendszeres foglalkozások keretében a drámapedagógia és a testnevelés, mozgás eszközeivel bontakoztatja ki az óvodás gyerekek készségeit és képességeit, segítik szocializációjukat, pozitív higiénés és életmódbeli szokásokat igyekeznek kialakítani. Az a cél, hogy az ide járó gyerekek megfelelő alapokkal kerüljenek az iskolába. A program során egy jól használható módszertant dolgoznak ki és adnak át az óvónőknek. Havonta szülői klubot is tartanak, ahol szakemberek irányításával interaktívan dolgoznak fel különböző témákat.

Add a kezed az esélyegyenlőség megteremtésének segítése az oktatásban és a munkaerőpiacon közhasznú Egyesület Közösségi mese

A tiszavasvári székhelyű egyesület alapelve, hogy célcsoportjuk, a hátrányos helyzetű romák részére valós igényeken, szükségleteken alapuló segítséget, programokat nyújtsanak.

Az együttműködés és a közös gondolkodás meghatározó a szervezetben. Fontosnak tartják, hogy a romák ne csak résztvevői, hanem aktív formálói is legyenek programjaiknak.

A projekt Nyíregyházán, a Huszár-telepen olyan szegénysorú kisgyermekes családokat céloz meg, ahol fontos és szükséges segítség a kora gyermekkori képességgondozásra vonatkozó tudás terjesztése. A fő cél, hogy a telepen élő összes gyermek minőségi játéklehetőségekhez és fejlesztésekhez jusson, amelyek segítik korai szocializációjukat, testi, értelmi, érzelmi fejlődésüket, hosszabb távon pedig az iskolaérettség elérését. A program központi eleme a mesélés: a

„Mesélő anyukák” elnevezésű foglalkozásokon a gyerekeikkel résztvevő szülők minden héten kapnak egy-egy mesekönyvet, amit hazavihetnek, hogy otthon tovább mesélhessenek. A Játéktárban a gyerekek jó minőségű játékokkal játszhatnak együtt testvéreikkel, szüleikkel, amely kreativitásuk és személyiségük megfelelő fejlődését segíti elő. A Játékidő szülői foglalkozás feladata, hogy a kisgyermekes szülők megértsék, milyen fontos szerepe van a közös játéknak a gyermekek fejlődésében. A gyermekekkel és a szülőkkel való közvetlen foglalkozás segít a problémák korai felismerésében, a családmentor támogatása pedig segít a program elfogadásában és sikerességében.

Csereháti Roma Önsegítő Egyesület

Gyerek mosoly

A 2007-ben létrejött egyesület elsősorban a Tomor településen élőknek szervez közösségerősítő programokat a helyi közösségi házban, valamint a gyerekeknek kirándulásokat.

Tagjaik képzett non-profit menedzserek, így megfelelő szakmai segítséget nyújtanak a kezdő szervezeteknek. 12 egyesület létrehozásában segítettek a megyében. Hosszú távú céljaik közé tartozik egy Csereháton működő „roma forrásközpont” létrehozása, mely egyfajta térségi menedzsment irodaként működhetne forrásokat, munkalehetőségeket, képzéseket hozva a térségbe. Segítik az írástudatlanokat is az ügyintézésben. A szervezet tagjai fontos szerepet töltek be a Csereháti Roma Független Hírügynökség létrehozásában is.

Projektjük célja, hogy Tomoron, Lakon és Homrodon elinduljon egy olyan összefogás a családok között, amely lehetővé teszi, hogy az anyukák segítsék egymást, és felkészültebbek legyenek a gyerekeknevelésre. A gyerekek korai

képességgondozással kapcsolatos fejlesztése érdekében „Családi napközit” hoztak létre a helyi önkormányzatok segítségével, amely hétfőként kínál programokat a hátrányos helyzetű gyermekek és szüleik számára. Mivel helyben korlátozott a gyógytornász és mentálhigiénés szolgáltatás elérhetősége, külső szakemberek bevonásával a program keretében rendszeres szakmai fejlesztést biztosítanak a helyi családoknak.

A fiatal anyukák sok esetben nincsenek teljes körűen felkészülve az anyaság szerepére, ezért a program során gyerekneveléssel kapcsolatos fejlesztő foglalkozásokat is tartanak. A személyes találkozásokat online tanácsadással egészítik ki: létrehoztak egy Facebook csoportot, ahol az anyukák bátran kérdezhetnek felmerülő problémáikkal kapcsolatban, legyen az gyereknevelés vagy ügyintézés, jogi kérdések.

A rendszeres Gasztroklubban a közös főzések során háztartásvezetési és főzési tanácsokat is kapnak a fiatal szülők, de a közös alkalmak abban is segítenek, hogy a fiatal anyukák ne szigetelődjenek el, kialakuljon az egymás támogatásának kultúrája.

Szegényeket Támogató Alap Egri Alapítványa

Menjünk együtt! Felnémeti tanulói hálózat 5.

Az alapítvány évtizedek óta azért dolgozik, hogy a szegénységben élők, különösen a romák társadalmi integrációját, mobilitását elősegítse.

Napi szinten foglalkoznak telepi körülmények között élő családokkal. Az egri Béke-telepen settlement típusú közösségi házat hoztak létre 1998-ban, ezzel biztosították állandó jelenlétüket, elérhetőségüket. Bevonták a helyi roma asszonyokat a közösségi ház munkájába, de önkéntesként is sokan részt vállaltak a programok szervezésében, megvalósításában. 2006-tól más településeken is elkezdtek dolgozni mélyszegénységben és szegregátumban élő romákkal, és szakmailag irányították a szomolyai, a sályi és a siroki településfelmérési programokat. 2011-től 7 hátrányos helyzetű kistélepülésen indítottak fejlesztő tevékenységeket és alakítottak ki settlement típusú közösségi házat, amelyek a falvak életének központjaivá váltak. 2013-tól kezdték kiépíteni az „Észak-magyarországi settlement-hálózatot”, amelyhez jelenleg 13 településről 16 olyan

civil szervezet tartozik, amelyek főként romákból szerveződtek és céljuk a romák, különösen a gyerekek és fiatalok társadalmi felzárkóztatásának segítése. Ezeknek a civil szervezeteknek a munkáját és forrásszerző tevékenységét folyamatosan segítik humánerőforrás fejlesztéssel és tudásátadással.

Projektjük célja, hogy az egri (felnémeti) Béke-telepen élő gyerekek készségeinek fejlesztésével, ismereteik bővítésével az otthonról hozott hátrányokat pótolják. Intenzíven, heti 4 délután foglalkoznak a 4-8 éves gyerekekkel, és különböző módszerekkel és technikákkal fejlesztik hiányos készségeiket, bővítik tudásukat és tájékozottságukat. Emellett a 0-3 éves gyerekek mozgását és kognitív képességeit fejlesztik, amivel az iskolai problémákat szeretnék megelőzni. Ezekbe a programokba a szülőket is aktívan bevonják. A projekt hatásaként azt várják, hogy a bevont gyerekek az iskolában sokkal jobban fognak teljesíteni. Őket éveken keresztül szeretnék figyelemmel kísérni tanulássegítő foglalkozásokkal.

Laskó-forrás Egyesület

Játsszunk együtt, tanuljunk együtt!

A 2013-ban alakult Laskó-forrás Egyesület a dél-hevesi zsákfaluban, az 590 fős Hevesaranyoson működik és a helyi közösségnek szervez programokat, nyújt szolgáltatásokat, akiknek jelentős része szegény és/vagy roma ember.

Céljuk egy olyan erős helyi közösség létrehozása, amely képes a település fejlődését befolyásolni, alakítani. Folyamatos szakmai támogatást a SZETA Egri Alapítványától kapnak.

A projekttel a helyi közösségben élő hátrányos helyzetű szülőknek és gyermekeiknek nyújtanak segítséget a gyerekek megfelelő fejlődéséhez, képességeik fejlesztéséhez és ismereteik bővítéséhez. Két korcsoportban tartanak rendszeres foglalkozásokat a gyerekeknek: a 0-3 évesekkel a mozgást és a kézügyességet fejlesztő játékokat játszanak, a 4-8 éveseknél pedig az iskolai eredményességüket alapozzák meg többek között a vizuális ábrázolás, a nyelvi kifejezés és

memória, a matematikai készségek és a figyelemkoncentráció fejlesztésével. A 6-8 éves gyerekeknek nyári tábort szerveznek, ahol többek között úszni tanítják őket.

A kéthetente összegyűlő fiatal szülők, várandós anyukák csoportjában a cél a gyermekneveléssel kapcsolatos ismeretek bővítése, és szülői kompetenciák megerősítése, valamint, hogy öntevékeny csoporttá váljanak. A családsegítéssel a szülőknek segítenek mindennapos problémáik megoldásában. Családi napokat is szerveznek, ahol a szülők és gyerekek együtt játszhatnak. Ezek az egész faluközösséget megszólító programok együttesen megerősítik és fejlesztik a helyi közösséget.

Szomolyai Magyar-Roma Egyesület

Ringatlak, kislányom!

A szervezet 2015-ben helyi roma kezdeményezésre alakult azzal a céllal, hogy javítsa a szomolyai cigány közösség életminőségét, társadalmi mobilitási esélyeiket, képviselje érdekeit, közvetítsen közöttük és a település döntéshozói, a nem roma társadalom között.

Tagságuk többsége helyi roma, akik fontosnak tartják saját közösségük helyzetének javítását. Szomolyán közösségi házat működtetnek, ahol rendszeres szolgáltatásokat nyújtanak a helyi családoknak, valamint szabaddidős és közösségi programokat szerveznek. Települészámolási programot valósítottak meg a szomolyai barlanglakásoknál, illetve együttműködésben Sály községében. Szemétszedési, takarítási akciót szerveztek az üresen maradt pincéházakban, amelyre sikerült a teljes roma közösséget és néhány nem romát, valamint önkénteseket is mozgósítani, illetve felújítottak egy üres pincelakást azzal a céllal, hogy a falu és a környék számára megmentsék, étellel töltsék meg azt. Folyamatos szakmai kapcsolatban állnak a SZETA Egri Alapítványával.

Szomolya Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén, Egertől 20 km-re fekszik. A falu lakossága 1600 fő körül van, amelynek kicsit kevesebb, mint harmada roma. A romák többsége alacsony iskolai végzettségű, nagy a munkanélküliség, jellemzően rosszak a lakáskörülmények. A középiskolából a fiatalok nagy része lemorzsolódik, és nagyon fiatalon vállalják az első, második, sőt a harmadik gyereket. A fiatal roma anyák keveset tudnak a gyermek fejlődésének egyes szakaszairól, az életkori sajátosságokról, szükségletekről, a gyerek aktivitását, megismerő tevékenységét biztosító eszközökről és technikákról. Ezért a program keretében rendszeres szülői csoport indult, ahol az anyukák a csoportos beszélgetések során sok új ismeretet szerezhetnek a gyermeknevelés terén, amikkel felvértezve tudatosabban foglalkozhatnak gyermekeikkel. A programban rendszeres családsegítés, szociális ügyintézés, játszótér és családi nap is szerepel.

Faluszépítők Bükkszentmártoni Egyesülete Gyereksziget

A szervezet 2013-ban alakult Heves megye Bélapátfalvai járásában, a 320 fős Bükkszentmártonban.

A faluban a lakosság harmada roma, jellemző a mélyszegénység, a munkanélküliség és a szolgáltatások, intézmények hiánya. A szervezet célja a falu fejlesztése, a romák és nem romák közötti kapcsolatok erősítése, a munkanélküliség csökkentése. Rendszeresen tartanak civil kerasztalokat, ahol folyamatosan megvitatják községük problémáit, és a falu vezetésével közösen tervezik jövőjüket. Rengeteg programot szerveznek: szabadidős-közösségi programokat, gyereknapot, mikulás ünnepséget, bolhapiacot, vetélkedőket, majálist. Az egyesület tagjai sok önkéntes munkát fektettek a programokba, de saját pénzüikkel is hozzájárultak a sikerükhöz.

Helyi intézmények hiányában a gyerekek más településekre járnak óvodába és iskolába, így a szülők és a pedagógusok között nincs mindennapos személyes kapcsolat. A gyerekek megfelelő fejlődésének elősegítése érdekében programjukkal a gyerekek képességeit és a szülők szülői kompetenciáit fejlesztik. A projekt célja, hogy korosztályonkénti rendszeres fejlesztő foglalkozásokkal, és készségfejlesztő nyári táborral segítse a gyerekek felzárkózását, iskolai pályafutásuk eredményességét. A szülők, fiatal felnőttek számára is rendszeres csoportfoglalkozást valamint tréninget szerveznek, ahol gyermekneveléssel kapcsolatos ismereteiket, készségeiket bővítik. A családi napok lehetőséget adnak, hogy a család minőségi időt töltsön együtt, a programokon végzett önkéntes munka pedig hozzájárul a közösség fejlődéséhez.

Közösségfejlesztők és Helyi Társadalomkutatók Egyesülete Roma fiatalok gyerekanimátor hálózata

Az egyesület több egri civil szervezet létrejöttét támogatta, majd cigány értelmiségi fiatalokat is bevonva a szervezetbe részt vettek a cigánytelepeket felmérő országos kutatásban.

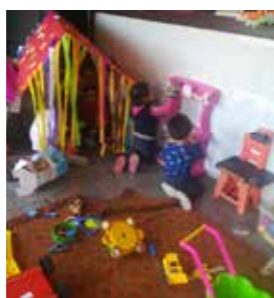
Hátrányos helyzetű csoportokkal, elsősorban romákkal és szegénységben élőkkel dolgoznak több Heves megyei kistelepülésen (Szajla, Terpes, Pély, Erk, Tarnalelesz, Szentdomonkos, Bükkszenterzsébet stb.). Széleskörű tudással rendelkeznek, tagjaik között van szociális munkás, szociálpedagógus, pedagógus, informatikus, roma közösségfejlesztő, közigazdász, építész. Vizsgálatokat készítettek a mélyszegénységben élők körében, ifjúsági csoportok számára kommunikációs tréninget tartottak. Létrehozták a Roma Fiatalok Animátorhálózatát, melynek tagjait közösségszervezői ismeretekkel ruháztak fel.

Projektjükkel céljuk, hogy a kistelepüléseken élő aktív roma asszonyokat, fiatalokat képessé tegyék a roma gyerekek képességfejlesztésében való részvételle. A 8-10 településről érkező asszonyok, fiatalok részére képzést tartanak, és az itt szerzett ismeretekkel már ők maguk tarthatnak gyerekfoglalkozásokat a saját településükön. A program másik eleme az Egerbakta községben indított iskola-előkészítő gyerekcsoport, amelyet szociálpedagógus szakember vezet, de folyamatosan bevonja a szülőket is. A játékokra és a versengésre épülő foglalkozások során a gyerekek készségei fejlődnek, és javul a szülő-gyerek kapcsolat. Eközben egy egymást segítő közösség alakul ki, amelyben az egymás megértése, elfogadása dominál.

Tarnagyöngye Egyesület

Szajlai mesék

A Tarnagyöngye Egyesület az ószajlai cigányok érdekérvényesítése érdekében alakult.

Céljuk, hogy elősegítsék az itt élő emberek szociális és foglalkoztatási helyzetének javulását, illetve eredményeket érjenek el a település fejlesztése, szebbé tétele terén. Az elmúlt időszakban sok energiát fektettek a közösség-szervezésbe, több programot is szerveztek, mint például a Szajla Napja, a gyereknap, a sportnap és a majális. Tagjaira és önkénteseikre számíthatnak a programok szervezésében és a közös gondolkodásban is. Tagjaik között vannak szegények és nem szegények, romák és nem romák, de többségük Ószajlán élő roma. Megalakulásukat a több környékbeli települést érintő „Hét falu – egy Hálózat” c., mélyszegénység elleni program ösztönözte, illetve jelenleg is szakmai támogatást kapnak az Észak-Magyarországi Settlement hálózattól.

Ószajlán nincsenek közintézmények, ezért a gyerekek más településekre járnak óvodába, iskolába. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a gyerekek nehezen végzik el az általános iskolát, középfokú tanulmányaikat nagy részük nem fejezi be az iskolai kudarcok miatt. Céljuk az, hogy már kisgyermekkorban megalapozzák azokat a készségeket, amelyek biztosítják a jó iskolai teljesítményt. A 2-6 éves gyerekek részére tematikus fejlesztő foglalkozásokat tartanak, a szülők pedig mesekönyvet szerkesztenek és illusztrálnak, valamint a gyerekek életkori sajátosságairól és szükségleteiről tanulnak. A nyári fejlesztő táborban a gyerekek a szülőkkel együtt közösen alkotnak, mesélnek, tevékenykednek. A program során havi egy alkalommal az egész falu előtt nyitott családi napokat is tartanak, ahol a szülők aktív bevonásával vetélkedőket, közösségi játékokat, közös főzést szerveznek.

Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetsége

Iciri-piciri emberkék

A szervezet fő célkitűzése a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek, és fiatalok iskolán kívüli oktatási és szabadidős tevékenységeinek segítése.

Tanoda típusú programot vezetnek Bányaterenyén és Kisterenyén, tanodahálózatot működtetnek Mátraverebélyen, Lucfalván. Az itt élő gyermekek s családjaik sok problémával küzdenek, legnagyobb a munkanélküliség, és az abból származó összes lemaradás. A gyermekek számára a Tanoda nemcsak a tanulás és a szabadidő eltöltésének a helye, hanem a melegedés, az étkezés is. A szervezet sok esetben tart családi programokat, ahol minőségi időt tölthet együtt a család, és pár órára megfedkezhetnek gondjaikról. Ezen kívül zenetanítást, önkéntes programot is indítottak, és telepszerű környezetben élők komplex rehabilitációs programját bonyolítanak le. A szervezet a közérdekű munkabüntetésre ítélték számára biztosítja a büntetés letöltésének lehetőségét és segíti a börtönből kikerülőket ügyeik rendezésében valamint foglalkoztatásukat is támogatja.

Projektjük célja, hogy Mátraverebélyen és Lucfalván segítsék a hátrányos helyzetű családok kisgyermekének testi, szellemi és szociális fejlődését, annak érdekében, hogy egyenlő eséllyel kezdhessék meg iskolai tanulmányaikat jobb szociális körülmények között élő társaikkal. A program nem csak a gyerekekre koncentrál, fontos eleme a szülőkkel való együttműködés, egy olyan támogató közösség megteremtése, amelyben korának megfelelően fejlődhet a gyermek. A legkisebbek és édesanyjuk számára Ringató foglalkozást tartanak, ahol az anyukák dalokat, mondókákat, ölbéli játékokat tanulnak, amiket aztán otthon is elénekelhetnek, játszhatnak a gyerekekkel. Az óvodás korú gyerekeknek és szüleiknek rendszeres Baba-mama klub foglalkozást tartanak, ahol a szülők szakemberektől és egymástól kaphatnak segítséget, miközben a gyerekek sokféle játékot kipróbálhatnak. A Mesekör a szülők aktív bevonásával zajlik: a családok együtt hallgatnak mesét, és együtt olvasnak a gyermeknek, ezen kívül mesekönyvek kölcsönzésre is lehetőség nyílik.

A program első évadának főbb eredményei

A Kárpátok Alapítvány, mint a program gazdájának, bemutatása

KÁRPÁTOK ALAPÍTVÁNY – MAGYARORSZÁG

A Nemzetközi Kárpátok
Alapítványi Hálózat tagja

www.karpatokalapitvany.hu
www.carpathianfoundation.org
www.romanet.hu

Az 1995-ben nemzetközi keretek között létrejött, majd Magyarországon önálló szervezatként 2002-ben bejegyzett Kárpátok Alapítvány küldetése a Kárpátok régióban élő emberek életminőségének javítása, a régió társadalmi, etnikai, kulturális és természeti értékeinek megőrzése és fenntartható fejlődésének támogatása, elsősorban a határ menti régiókban.

Felelős szerkesztő és kiadó:
Bata Boglárka, Kárpátok Alapítvány-Magyarország

Minden jog fenntartva

Nyomdai előkészítés: Garamond 91 Kft., Eger
Készült 2019

A Kárpátok Alapítvány-Magyarország a 2017. évi LXXVI. törvény értelmében külföldről támogatott szervezetnek minősül.

Az Alapítvány pályázati úton történő adományozással, és hátrányos helyzetű vidéki térségek és közösségek támogatását előirányzó fejlesztési célú programok, projektek lebonyolításával, valamint ösztöndíjak utalványozásával foglalkozik.

Megalakulásunk óta közel 16 millió amerikai dollárt adományoztunk önkormányzatok és non-profit, civil szervezetek százainak.

Az Alapítvány fő stratégiai célja a régió emberi erőforrásainak (személyek, szervezetek, közösségek) fejlesztése a leszakadó vidéki térségek, hátrányos helyzetű közösségek, kisebbségek fejlődésének érdekében, így közvetetten a szegénység és a társadalmi kirekesztettség csökkentése.

Jelenleg futó programjaink fő célja a hátrányos helyzetű vidéki régiókban működő civil szervezetek és helyi közösségek kezdeményezéseinek támogatása, a sérülékeny csoportok és hátrányos helyzetű fiatalok támogatása, valamint a társadalmi tudatosság növelése.

Felhasznált források:

Farkas Zsombor (2018): Háttér tanulmány a „Roma gyerekek korai képesség gondozásához szükséges helyi kapacitások fejlesztése” c. program előkészítéséhez, Kárpátok Alapítvány-Magyarország

Gallai Mária (2009): A kisgyermekkorai fejlődés biztonsága. In: Boros et al (2009) Gyerekek – Szülők – Közösségek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel, a szülőkkel és a közösségekkel végzett munkához a Biztos Kezdet program munkatársai számára. Módszertani kézikönyv I. kötet. Gyerekek. Budapest: Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. pp. 43-58. <http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/gyermekkotet.pdf>

Szomor Éva (2012): Korai képesség gondozás – Biztos Kezdet Gyerekházak. In: Bass László (szerk.) (2012) Az ötödik év után. Egy félbeszakadt akciókutatás története 2006-2011. Budapest: Gyerekesély Közhasznú Egyesület. pp 25-34. http://www.gyereket.net/downloads/otodik_ev.pdf

A program által támogatott szervezetek pályázata, honlapjai, 2019

